

Kongedømmet Nepal ligger mellom to av verdens mest folkerike stater, India og Kina. Landet har en meget variert geografi, fra lavlandsletter til verdens høyeste fjell, og blant annet Mount Everest i Himalaya-massivet. Nepal er Sør-Asias fattigste land, og har vært hovedsamarbeidsland i Norges utviklingssamarbeid siden 1996.

Etter en opprivende borgerkrig mellom maoistgeriljaen og myndighetene, er det nå våpenhvile og fredssamtaler er i gang. Konflikten har satt det politiske systemet ute av spill, og det har ennå ikke vært mulig å gjennomføre valg verken på parlament eller lokalt etter at de folkevalgte organene ble oppløst på vårparten i 2002. Landet styres nå av en regjering direkte utnevnt av kong Gyanendra Bir Bikram Shah Dev. Regjeringen ledes per juni 2003 av statsminister Surya Bahadur Thapa.

Nepal mottar relativt lite internasjonal bistand og betjener sine internasjonale lån og mottar ikke gjeldslette. I 2002 var den totale norske bistanden til Nepal 104,7 millioner kroner. 94 millioner kroner gikk gjennom NORAD. Landets strategi for fattigdomsreduksjon ble vedtatt høsten 2002. Utviklingssamarbeidet fokuserer på grunnutdanning, vannforsyning, energisektoren, godt styresett, menneskerettigheter og fredsskapende arbeid.

Fakta om Nepal

Statsform:	Parlamentarisk demokrati og konstitusjonelt monarki
Statsoverhode:	Kong Gyanendra Bir Bikram Shah
Folketall:	25,9 millioner (2002)*
Språk:	Nepali (off. språk, 90%), lokale språk
Uavhengig:	1768 (samlet til et rike)
Hovedstad:	Kathmandu
BNI pr innbygger:	250 US dollar
Folketilvekst:	2,29% (2002)*
Spebarnsdødelighet:	72,36 døde per 1000 fødte
Forventet levealder:	58,61 år
Lese- / skrivekyndighet:	27,5% (voksne over 15 år)
HIV- / AIDS-syke:	0,49% (2001, voksne 15-49 år)
Andel av befolkningen under fattigdomsgrensen:	38% (anslåtte tall, 2001)
Arbeidsledighet:	47%

Kilder: CIA World Factbook 2002, World Development Indicators Database, EIU Country Profiles, The Far East and Australasia. 2003. - London : Europa, 2002. - 1633 s. : tab., *Anslåtte tall, CIA 2002

Nepal rangeres som 143 av 175 land på UNDPs siste Human Development Index (2003). Målt i inntekt per innbygger, er Nepal verdens 12. fattigste land, og det fattigste i Sør-Asia.

Andelen av befolkningen som lever under fattigdomsgrensen anslås redusert fra 42% i 1996 til 38% i 2000. Det betyr at 9 millioner mennesker lever i ekstrem fattigdom. Myndighetenes mål er å redusere andelen til 30% innen 2008. Nepal erkjenner at de ikke vil nå tusenårsålet om å halvere andelen mennesker som lider av ekstrem fattigdom og sult innen 2015.

Bilateral bistand gjennom NORAD fordelt på resultatområder, 2002

(i 1000 NOK og som prosent av total bilateral bistand til Nepal)

Helse, utdanning og annet innen sosial sektor	58 637	62,4 %
HIV/Aids	420	0,4 %
Økonomisk utvikling og handel	25	0,0 %
Godt styresett	7 214	7,7 %
Miljø og energi	27 043	28,8 %
Nødhjelp og annet uspesifisert	693	0,7 %
Totalt	94 032	100 %

Viktige partnere

I utviklingssamarbeidet med Nepal samarbeider NORAD med følgende norske institusjoner og organisasjoner: Utdannings og forskningsdepartementet, NVE, Direktoratet for Naturforvaltning, Norplan, Statkraft, Redd Barna, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Landslaget for Hjerte- og Lungesyke, Norges Blindforbund, Tibetmisjonen, Den Norske Advokatforening, Norges Røde Kors, Utviklingsfondet, Noragric, NTNU

Fra 1990 til 2000 hadde Nepal en betydelig fremgang på flere områder, særlig når det gjelder redusert spedbarnsdødelighet og økt lese- og skrivekunnskap. De ferskeste tallene fra UNDP om situasjonen i Nepal, er fra år 2000. De dekker dermed ikke de to siste årene hvor den væpnede konflikten mellom myndighetene og maoistgeriljaen har eskalert og hatt negative virkninger for fattigdomsreduksjonen og lokal tjenesteyting som skole og helsevesen.

Konflikten er, sammen med ettervirkningene av terrorangrepene 11. september 2001, blant hovedforklaringene på den kraftige reduksjonen i eksporten og tilbakegangen i den viktige turistindustrien. Lokal handel og næringsutvikling er også rammet. Nepal hadde siste året, for første gang på svært mange år, negativ økonomisk vekst.

Det var ikke mulig å gjennomføre verken lokal- eller parlamentsvalg, som planlagt i 2002. Lokalt fikk de folkevalgte ikke forlenget mandatperioden, og parlamentet ble oppløst. Landet ledes nå av en regjering direkte oppnevnt av Kongen. I februar 2003 ble våpenhvile erklært og det ble innledet samtaler med maoistene med sikte på å komme frem til en fredelig løsning på konflikten .

Konflikten har ført til en forverring av menneskerettighetene. Frie media har likevel ekspandert sin virksomhet og landet har holdt fast på pressefriheten.

Anti-korrupsjonsarbeidet skjøt fart i 2002 etter at nye lover ble vedtatt og det nepalske "Økokrim" fikk utvidet sitt mandat. En rekke personer fra skatte- og tolletaten og flere tidligere regjeringsmedlemmer ble satt i varetekt anklaget for korrupsjon.

Myndighetene gjennomførte i løpet av 2002 en rekke viktige finansielle og institusjonelle reformer, inklusive overføring av ansvaret for utvalgte grunnskoler og helsetjenester til organisasjoner i lokalsamfunnene. Dette bygger videre på de gode erfaringene med organisering av brukergrupper som kan ta ansvaret for lokale utviklingstiltak

Foto: Bjørnulf Remme

Grunnutdanning

Grunnutdanning er ett av hovedsatsingsområdene for Norges utviklingssamarbeid med Nepal. NORAD er en av flere givere som sammen med myndighetene i Nepal finansierer den økte satsingen på grunnutdanning. Den norske engasjementet startet i 1998-99 med noe generell støtte til den forberedende fasen. Det norske bidraget er på 195 millioner kroner over fem år, og skal bidra til at Nepal når målene i den nasjonale Utdanning for alle planen.

Selv om myndighetene i Nepal mener at tusenårs målet om full grunnskoledekning neppe blir nådd før i 2020, har satsingen på grunnskolen gitt gode resultater. Fra 1998 har det vært økning på 11 prosent i antall barn som begynner på skolen totalt. For jenter er økningen 13,4 prosent fra 1998-2000. Unger som dropper ut av skolen er fortsatt et stort problem, men det er nå færre barn som slutter i løpet av første klasse. Det er også flere barn som fullfører hele den femårige grunnskolen. Det er nå 12,6 % flere barn som fullfører, men det er store regionale forskjeller.

En gjennomgang i 2002 av programmet viser at

- Antall elever som begynner på barneskolen har økt fra 69% i 1998 til over 80% i 2002

- Antall jenter som begynner på barneskolen har økt fra 61% i 1998 til 75% i 2002
- Økningen i antall utdannede lærere var vel 13.000 i samme periode
- Det er ikke rapportert på økning i andel offentlig ansatte kvinnelige lærere, slik målet er

Den neste femårsplanen, som går fram til 2008, tar sikte på å øke andelen barn som begynner på skolen til 90%, øke andelen kvinnelige lærere til 30% og gi skolemat til 450.000 barn.

Følgforskning

Grunnutdanningsprogrammet i Nepal er i realiteten en stor utdanningsreform, der myndighet og penger skal flyttes fra sentralt nivå og ut i distriktene samtidig som skoletilbudet styrkes. Reformen gjennomføres uten store pilotprosjekter og prøveperioder, og det er derfor satt i gang et følgeforskningsprosjekt som skal gi myndighetene kunnskaper som gjør det mulig å justere kursen underveis. NORAD finansierer følgeforskningen, som gjennomføres av nepalske forskere, med rådgivning fra norske forskere som deltok i tilsvarende prosesser i forbindelse med Reform 94 og Reform 97 her i Norge.